

एम.ए.मराठी अभ्यासक्रम (सत्र पद्धती)

M.A. MARATHI SYLLABUS (SEMESTER PATTERN)

सत्र एक

- अभ्यासपत्रिका १ : अ) प्राचीन — मध्ययुगीन मराठी गद्य
(ऐच्छिक) अथवा
आ) मराठी वैचारिक निबंध भाग—१
- अभ्यासपत्रिका २ : अर्वाचीन मराठी कविता (१८८५ ते १९४५)
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका ३ : अ) विशेष वाङ्मयप्रकार : नाटक (स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड)
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) विशेष वाङ्मयप्रकार : कादंबरी (स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड)
अथवा
इ) लोकसाहित्य : भाग — १
अथवा
ई) नवे वाङ्मयप्रवाह (दलित आंबेडकरवादी व स्त्रीवादी)
- अभ्यासपत्रिका ४ : साहित्यशास्त्र भाग—१
(आवश्यक)

सत्र दोन

- अभ्यासपत्रिका १ : अ) अर्वाचीन मराठी गद्य
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) मराठी वैचारिक निबंध भाग—२
- अभ्यासपत्रिका २ : महायुद्धोत्तर मराठी कविता (१९४५ ते २०००)
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका ३ : अ) विशेष वाङ्मय प्रकार : नाटक (स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) विशेष वाङ्मय प्रकार : कादंबरी (स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)
अथवा
इ) लोकसाहित्य भाग —२
अथवा
ई) नवे वाङ्मयप्रवाह (ग्रामीण व आदिवासी)
- अभ्यासपत्रिका ४ : साहित्यशास्त्र भाग—२
(आवश्यक)

सत्र तीन

- अभ्यासपत्रिका १ : प्राचीन — मध्ययुगीन मराठी कविता : भाग — १
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका २ : अ) विशेष ग्रंथकार : संत ज्ञानेश्वर
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) तौलनिक साहित्याभ्यास
- अभ्यासपत्रिका ३ : भाषाविज्ञान भाग—१
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका ४ : अ) प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहास (प्रारंभापासून
(ऐच्छिक) इ.स. १८०० पर्यंत)
अथवा
आ) संशोधनशास्त्र

सत्र चार

- अभ्यासपत्रिका १ : प्राचीन — मध्ययुगीन मराठी कविता : भाग २
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका २ : अ) विशेष ग्रंथकार : भालचंद्र नेमाडे
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) भाषांतरमीमांसा
- अभ्यासपत्रिका ३ : भाषाविज्ञान भाग—२
(आवश्यक)
- अभ्यासपत्रिका ४ : अ) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयेतिहास (इ.स. १८०० ते २०००)
(ऐच्छिक) **अथवा**
आ) साहित्यसमीक्षा

प्रश्नपत्रिकेचा आराखडा

गुणविभाजन : सत्र एक, दोन, तीन व चार साठी

प्रत्येक लेखी सत्रांत परीक्षा ८० गुण

प्रत्येक सत्रातील अंतर्गत मूल्यमापन २० गुण

प्रत्येक सत्रातील प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेचे एकूण गुण १०० गुण

प्रत्येक सत्राचे एकूण गुण — ४०० : एम.ए. मराठी पदवी परीक्षा — एकूण गुण १६००

प्रश्नपत्र : गुणविभाजन : एकूण गुण ८०

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

- 1) प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेमध्ये चार घटक रहातील
- 2) प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेमध्ये प्रत्येकी 16 गुणांचे पाच प्रश्न राहतील व ते सर्व अनिवार्य राहतील
- 3) चारही घटकावर चार प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह राहतील
- 4) पाचवा प्रश्न अनिवार्य असून त्यात प्रत्येक घटकावर प्रत्येकी चार गुणांचे प्रश्न विचारले जातील. त्यांना समाण गुण असून त्यांत अंतर्गत पर्याय राहणार नाही.
- 5) प्रत्येक प्रश्नपत्रिका 3 तासांची असेल
- 6) लेखी परीक्षा 1 अंतर्गत मूल्यमापन त्यांत प्रत्येकी 40% गुण मिळवणे अनिवार्य राहिल.

एम.ए. मराठी

सत्र पद्धती अभ्यासक्रम

सत्र एक

अभ्यासपत्रिका १

अ) प्राचीन—मध्ययुगीन मराठी गद्य

- घटक १ : मराठी गद्य : संकल्पना, स्वरूप आणि उगम,
घटक २ प्राचीन मराठीतील गद्यप्रकार: महानुभाव गद्य, बखर, ऐतिहासिक
पत्रे
व दस्तावेज इत्यादींचे स्वरूप विश्लेषण.
: अभ्यासग्रंथ
- घटक ३
१. गोविंदप्रभू — चरित्र
 २. दृष्टांतपाठ
- घटक ४ १.सभासदाची बखर

संदर्भग्रंथ

१. महानुभाव पंथ आणि त्याचे वाङ्मय — शं.गो.तुळपुळे
२. प्राचीन मराठी गद्य: प्रेरणा व परंपरा — श्री. रं.कुळकर्णी
३. महानुभावीय मराठी वाङ्मय — य.खु. देशपांडे
४. महानुभाव : साहित्य दर्शन — डॉ. उषा देशमुख
५. महानुभाव साहित्य : शोधसंचार — डॉ. अविनाश आवलगावकर
६. मराठी बखर वाङ्मय — डॉ. र. वि. हेरवाडकर

७. प्राचीन मराठीतील चरित्रलेखन — डॉ. वसंत बोरगावकर
८. संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (आरंभापासून १९२० पर्यंत) — संपा. वसंत आबाजी डहाके
१०. बखर वाङ्मय: उद्गम आणि विकास — बापूजी संकपाळ
११. मराठी बखर गद्य — संपा. गं.ब. ग्रामोपाध्ये
-

अथवा

आ) मराठी वैचारिक निबंध भाग—१

- घटक १ : निबंध : एक वाङ्मयप्रकार: स्वरूप व घटकतत्त्वे
मराठी वैचारिक निबंध : संकल्पना आणि स्वरूप
- घटक २ : निबंधातील वैचारिकतेचे स्वरूप.
मराठी निबंध : उगम आणि विकास (स्थूल आढावा)
: अभ्यासग्रंथ
- घटक ३ : लोकहितवादींची शतपत्रे : संपा. पु.ग.सहस्रबुद्धे
- घटक ४ १. प्रबोधनाचा पूर्वरंग : संपा. ल.रा. नासिराबादकर
२. स्त्री—पुरुष तुलना : ताराबाई शिंदे

संदर्भग्रंथ

१. महात्मा फुले समग्र वाङ्मय — संपा. य.दि.फडके
२. महात्मा फुले : शोधाच्या नव्या दिशा — संपा. हरी नरके
३. लोकहितवादी : काळ आणि कर्तृत्व — डॉ. निर्मलकुमार फडकुले
४. निबंध : शास्त्र व कला — प्र.न.जोशी
५. मराठी निबंध — लघुनिबंध : स्वरूपविवेचन — वि.पां. देऊळगावकर, चंद्रकांत देऊळगावकर
६. प्रदक्षिणा खंड १ — संपा. अनिरुद्ध कुळकर्णी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
७. प्रदक्षिणा खंड २ —संपा. अनिरुद्ध कुळकर्णी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
८. आधुनिक मराठी गद्याचा पायाभूत अभ्यास — संपा. वासुदेव मुलाटे व इतर
९. डॉ. आंबेडकरांचे समाजचिंतन — डॉ.भालचंद्र फडके

१०. फुले—आंबेडकर : शोध आणि बोध — डॉ. भालचंद्र फडके
 ११. महात्मा फुले — डॉ.भा.ल. भोळे
 १२. महात्मा फुले : व्यक्ती आणि विचार — गं.बा.सरदार

अभ्यासपत्रिका — २

अर्वाचीन मराठी कविता (१८८५ ते १९४५)

- घटक १ : कविता : वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप आणि घटक
 प्रमुख अर्वाचीन काव्यप्रकारांचा परिचय
- घटक २ : अर्वाचीन मराठी कविता : उगम आणि विकास (स्थूल
 आढावा १८८५ ते १९४५)
 : अभ्यासग्रंथ
- घटक ३ हरपले श्रेय (केशवसुतांची निवडक कविता : संपा. रा.श्री.जोग
- घटक ४ १. फुलराणी (बालकवींची कविता) : संपा. रा.शं.वाळिंवे
 २. पिंपळपान (गोविंदाग्रजांची कविता) : संपा. रा.श्री.जोग

संदर्भग्रंथ

१. कविता : संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा — वसंत पाटणकर
 २. काही मराठी कवी : जाणिवा आणि शैली — सुधीर रसाळ
 ३. अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन — अक्षयकुमार काळे
 ४. दलित कविता — म.सु.पाटील
 ५. मराठी कविता आणि आधुनिकता — यशवंत मनोहर
 ६. मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन — निशिकांत ठकार
 ७. साठोत्तरी मराठी कविता व कवी — रा.ग.जाधव
 ८. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता — संपा. सुषमा करोगल
 ९. कविता आणि प्रतिमा — सुधीर रसाळ
 १०. रसग्रहण : कला आणि स्वरूप — गो.म.कुलकर्णी
 ११. मराठी काव्याचे मानदंड : भाग १ व भाग २, स.रा.गाडगीळ
 १२. गीतकाव्य — वसंत दावतर
 १३. दोन परंपरा — द.भि.कुळकर्णी

१४. कवितेविषयी — संपा. वसंत आबाजी डहाके
 १५. केशवसुत समीक्षा — संपा. नाडकर्णी, कामत व इतर
 १६. गोविंदाग्रज समीक्षा — अक्षयकुमार काळे
 १७. बालकवींचे काव्यविश्व — म.सु.पाटील
 १८. बालकवींची कविता : तीन संदर्भ — रमेश तेंडुलकर

अभ्यासपत्रिका — ३

अ) विशेष वाङ्मयप्रकार : नाटक (स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड)

- घटक १ : वाङ्मयप्रकार व कलाप्रकार म्हणून नाटकाचे स्वरूप.
 नाटक व रंगभूमीच्या प्रमुख घटकांचा अभ्यास.
- घटक २ : आधुनिक मराठी रंगभूमी : स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड : स्थूल
 आढावा
 : अभ्यासग्रंथ
- घटक ३ : तृतीय रत्न : महात्मा जोतीराव फुले
- घटक ४ : १. संगीत सौभद्र : अण्णासाहेब किल्लोस्कर
 २. कीचकवध : कृ.प्र. खाडिलकर

संदर्भग्रंथ

१. आजचे नाटककार — संपादक दत्तात्रेय पुंडे व स्नेहल तावरे
 २. दलित रंगभूमी, संपादक — भालचंद्र फडके
 ३. नाटक : एक चिंतन — वसंत कानेटकर
 ४. नाट्यस्वगत : स्वरूप आणि समीक्षा — शकुंतला खोत
 ५. प्रयोगक्षम मराठी नाटके — संपादक मु.श्री.कानडे
 ६. मराठी नाटक आणि रंगभूमी : पहिले शतक (१८४३—१९४३) — वि.भा.देशपांडे
 ७. मराठी नाट्यलेखनतंत्राची वाटचाल — अरविंद वामन कुळकर्णी
 ८. मराठी नाट्यसमीक्षेचा विकास — चंद्रकांत धांडे
 ९. मराठीचे नाट्यतंत्र — मो.द.ब्रम्हे
 १०. शोकनाट्याचे साहित्यरूप — सदा कन्हाडे
 ११. शोकांतिकेचा उदय — विलास खोले

१२. सुखात्मिकेचे स्वरूप — गोकाककर व दुंडगेकर
 १३. मराठी नाट्यपद : स्वरूप आणि समीक्षा — अ.द.वेलणकर
 १४. रंगविमर्श — नरहर कुरंदकर
 १५. समकालीन मराठी रंगभूमी — संपादक राजेंद्र नाईकवाडे, राजन जयस्वाल
 १६. संगीत सौभद्र : घटना आणि स्वरूप — संपादक व.दि.कुलकर्णी
 १७. तृतीयरत्न — संपादक डॉ.मदन कुलकर्णी
 १८. महात्मा फुले :शोधाच्या नव्या वाटा — संपादक हरी नरके
 १९. नाटककार खाडिलकर: एक अभ्यास — वा.ल. कुलकर्णी

अथवा

आ) विशेष वाङ्मयप्रकार : कादंबरी (स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड)

- घटक १ : कादंबरी : व्याख्या, स्वरूप आणि घटक
 मराठी कादंबरी (स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड) : स्थूल आढावा
 घटक २ ऐतिहासिक, राजकीय, सामाजिक, ग्रामीण, प्रादेशिक, शहरी—
 महानगरी, स्त्रीवादी, दलित इत्यादि प्रवाहांचा यांचा स्थूल
 परिचय.
 : अभ्यासग्रंथ
 घटक ३ पण लक्षात कोण घेतो? — ह.ना. आपटे
 घटक ४ १. इंदू काळे सरला भोळे — वा.म. जोशी
 २. रणांगण — विश्राम बेडेकर

संदर्भग्रंथ

१. कादंबरी — ल.ग.जोग
 २. कादंबरी आणि मराठी कादंबरी — उषा हस्तक
 ३. गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी, संपादक — विलास खोले
 ४. मराठी कादंबरीचा इतिहास — चंद्रकांत बांदिवडेकर
 ५. कादंबरी समीक्षा — श्री.मा.कुळकर्णी
 ६. मराठी कादंबरी : पहिले शतक — कुसुमावती देशपांडे

७. मराठी कादंबरी: तंत्र आणि विकास — प्र.वा.बापट, ना.वा.गोडबोले
 ८. कादंबरी : एक साहित्यप्रकार — हरिश्चंद्र थोरात
 ९. धार आणि काठ — नरहर कुरंदकर
 १०. मराठी कादंबरी : आस्वादयात्रा — संपादक विजया राजाध्यक्ष
 ११. वामन मल्हार : वाङ्मयदर्शन — वा.ल. कुळकर्णी
-

अथवा

इ) लोकसाहित्य : भाग — १

- घटक १ : लोकसाहित्य : संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती
 घटक २ : मराठी लोकसाहित्य अभ्यासाची परंपरा
 अभ्यासकांचे संशोधन व संपादनाचे कार्य
 घटक ३ : लोकसाहित्य व लिखित साहित्य यांचा परस्पर संबंध,
 लोकतत्त्वीय अध्ययन पद्धती, आदिबंधात्मक अध्ययन,
 लोकसाहित्यातील वाङ्मयीन सौंदर्य : रचना, भाषा, कल्पना व
 आविष्कारशैली, लोकसाहित्य व पारंपरिक साहित्य : अनुबंध
 घटक ४ : लोकसाहित्य व संतसाहित्य, लोकसाहित्याचा इतर शास्त्रांशी
 अनुबंध : इतिहास, पुरातत्त्व, समाजशास्त्र, मानववंशशास्त्र,
 भाषाशास्त्र, मानसशास्त्र, धर्मशास्त्र आणि लोकसाहित्य.

संदर्भग्रंथ

१. लोकसाहित्याची रूपरेखा — दुर्गा भागवत
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप — प्रभाकर मांडे
३. लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे — मधुकर वाकोडे
४. लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा — रा.चिं.ढेरे
५. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक — रा.चिं.ढेरे
६. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती — सरोजिनी बाबर
७. लोकसाहित्य : भाषा आणि संस्कृती — संपादक सरोजिनी बाबर
८. लोकसाहित्य : बदलते संदर्भ, बदलती रूपे — गंगाधर मोरजे
९. लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र — गंगाधर मोरजे

अथवा

ई) नवे वाङ्मयप्रवाह (दलित—आंबेडकरवादी व स्त्रीवादी)

- घटक १ : साहित्यातील प्रवृत्ती आणि प्रवाह : संकल्पना आणि स्वरूप
- घटक २ : साठोत्तरी काळात उदयास आलेले नवे वाङ्मयप्रवाह व त्यांची सामाजिक व राजकीय पार्श्वभूमी, दलित—आंबेडकरवादी साहित्यप्रवाह : उगम, विकास, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये. स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह : उगम विकास स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये.
- : अभ्यासग्रंथ
- घटक ३ : १. हकिकत आणि जटायू (कादंबरी) — केशव मेश्राम
२. जेव्हा मी जात चोरली होती (कथा) — बाबुराव बागूल
३. नाकेबंदी (कविता) — ज. वि. पवार
- घटक ४ : १. दुस्तर हा घाट (कादंबरी)— गौरी देशपांडे
२. विदेही (कथा) — विजया राजाध्यक्ष
३. पुन्हा दीर्घ कविता (कविता) — रजनी परुळेकर

संदर्भग्रंथ

१. दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह — भालचंद्र फडके
२. दलित साहित्य : सिद्धांत आणि स्वरूप — यशवंत मनोहर
३. दलित साहित्य : आजचे क्रांतिविज्ञान — भालचंद्र फडके
४. दलित कविता — म.सु.पाटील
५. दलितांची आत्मकथने — वासुदेव मुलाटे
६. दलित रंगभूमी — संपा.—डॉ.भालचंद्र फडके
७. दलित कथा : उद्गम आणि विकास — प्रकाश खरात
८. निळी पहाट — प्रा.रा.ग.जाधव

९. साहित्य : ग्रामीण आणि दलित — संपा. नंदपुरे, निघोटे, वाटाणे, लांबट
१०. स्त्री—साहित्याचा मागोवा — खंड १,२ व ३— संपादित (भारतीय विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय व साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ)
११. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन— अश्विनी धोंगडे
१२. १९६० नंतरची सामाजिक परिस्थिती व साहित्यातील नवे प्रवाह — आनंद यादव
१३. आधुनिक मराठी कवयित्रींची कविता — रा.ग.जाधव
१४. कथा गौरीची — संपा. विद्या बाळ व इतर
१५. मराठी लेखिका : चिंता आणि चिंतन — भालचंद्र फडके
१६. स्त्रीवाद — संपा. सुमती लांडे
१७. विजय राजाध्यक्ष यांचे कथाविश्व — अलका भोपटकर
१८. आंबेडकरवादी मराठी साहित्य — यशवंत मनोहर
१९. द सेकंड सेक्स — सिमोन द बोव्हुआर (अनुवाद—करुणा गोखले)
-

अभ्यासपत्रिका — ४

साहित्यशास्त्र — भाग १

- घटक १ : साहित्यशास्त्राचे स्थूल स्वरूप;
साहित्याची म्हणजे काय?, साहित्याची प्रयोजने,
साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया, साहित्यप्रकाराची संकल्पना,
- घटक २ प्रमुख साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व पृथगात्म वैशिष्ट्ये,
साहित्य आणि इतर ललित कला,
साहित्यमूल्ये आणि जीवनमूल्ये, साहित्य व समाज : परस्पर
संबंध, शैलीविज्ञान
- घटक ३ : भारतीय साहित्यशास्त्र : उगम आणि विकास (स्थूल आढावा)
शब्दशक्ती : अभिधा, लक्षणा आणि व्यंजना,
- घटक ४ रस संकल्पना, रससूत्रे, रसांची संख्या

रस : लौकिक की अलौकिक? रसविघ्ने,
रस — संकल्पनेचे प्राचीन व अर्वाचीन भाष्यकार.

संदर्भग्रंथ

१. भारतीय साहित्यशास्त्र — ग.त्र्यं.देशपांडे
 २. रसभावविचार — र.पं.कंगले
 ३. रसचर्चा — पद्माकर दादेगावकर
 ४. साहित्य—सिद्धांत, (अनुवाद) — स.गं.मालशे
 ५. सौंदर्यमीमांसा — रा.भा.पाटणकर
 ६. टीकाविवेक — श्री. के.श्रीरसागर
 ७. सौंदर्यविचार — संपा. मुंबई मराठी साहित्य संघ
 ८. आधुनिक मराठी साहित्यसमीक्षा व रससिद्धान्त — लक्ष्मणशास्त्री जोशी
 ९. काव्यशास्त्रप्रदीप — स.रा.गाडगीळ
 १०. प्राचीन काव्यशास्त्र — र.पं.कंगले
 ११. भारतीय साहित्यशास्त्र — राम कापसे
 १२. नवे साहित्यशास्त्र — यशवंत मनोहर
-

सत्र — दोन

अभ्यासपत्रिका — १

अ) अर्वाचीन मराठी गद्य

घटक — १ : अर्वाचीन मराठी गद्य: संकल्पना व स्वरूप, अर्वाचीन मराठी
निबंधवाङ्मयाचा स्थूल आढावा, मराठी ललित निबंध : एक स्वतंत्र
वाङ्मयप्रकार

घटक — २ ललित निबंधाचे उपप्रकार : आठवणी—अनुभव,

लघुनिबंध, व्यक्तिचित्रे, प्रवासवर्णन आणि ललितलेख या
प्रकारांची वैशिष्ट्ये आधुनिक मराठी ललित निबंधाचा स्थूल
आढावा.

: अभ्यासग्रंथ

- घटक — ३ १. प्रबोधनाचा पूर्वरंग (म. जोतीबा फुले यांचे निवडक लेखन)
— संपादक ल.रा. नसिराबादकर
२. आगरकर लेखसंग्रह — संपा. ग.प्र. प्रधान
- घटक — ४ १. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे बहिष्कृत भारतातील अग्रलेख
— संपादक रत्नाकर गणवीर
२. पांढरे केस हिरवी मने — वि.द. घाटे
३. ऋतुचक्र — दुर्गा भागवत

संदर्भग्रंथ

१. आधुनिक मराठी गद्याचा पायाभूत अभ्यास — संपा. डॉ.वासुदेव मुलाटे व इतर
२. महात्मा फुले समग्र वाङ्मय— संपा. य.दि.फडके
३. महात्मा फुले : शोधाच्या नव्या दिशा — संपा. हरी नरके
४. मराठी निबंध — लघुनिबंध : स्वरूपविवेचन — वि.पा.देऊळगावकर व चंद्रकांत देऊळगावकर
५. प्रदक्षिणा — खंड—१ — संपा. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन
६. प्रदक्षिणा खंड—२ — संपा. कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन
७. आगरकर — य.दि.फडके
८. फुले—आंबेडकर : शोध आणि बोध — भालचंद्र फडके
९. मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास — आनंद यादव
१०. अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका — गं.बा.सरदार

५. निबंधकार डॉ. आंबेडकर	—	यशवंत मनोहर
६. डॉ. आंबेडकरांची पत्रकारिता	—	सुखराम हिवराळे
७. आगरकरांचा सामाजिक तत्त्वविचार	—	गं.बा.सरदार

अभ्यासपत्रिका — २

महायुद्धोत्तर मराठी कविता

(कालखंड १९४५ ते २०००)

घटक — १ : अभ्यासग्रंथ

१. मर्ढेकरांची कविता — बा.सी. मर्ढेकर

घटक — २ १. नवी मळवाट — शरच्चंद्र मुक्तिबोध

२. माझे विद्यापीठ — नारायण सुर्वे

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. ग्रामगीता (अध्याय १०, ३९ व ४०) — राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज

घटक — ४ १. संध्याकाळच्या कविता — ग्रेस

२. उत्थानगुंफा — यशवंत मनोहर

संदर्भग्रंथ

१. सर्व सुर्वे — संपा. वसंत शिरवाडकर
२. सुर्वे यांचे विद्यापीठ — संपा. पुष्पा राजापुणे
३. मुक्तिबोधांचे साहित्य — रा.भा. पाटणकर
४. मुक्तिबोधांची कविता — मदन कुलकर्णी
५. मर्ढेकरांची कविता : एक अभ्यास — धों.वि. देशपांडे
६. मर्ढेकरांची कविता : आकलन, आस्वाद आणि चिकित्सा — अक्षयकुमार काळे
७. मर्ढेकरांची कविता : स्वरूप आणि संदर्भ — खंड १ व खंड २ — विजया राजाध्यक्ष
८. तरीही येतो वास फुलांना — म.वा. धोंड
९. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज : व्यक्ती आणि वाङ्मय — संपा. अक्षयकुमार काळे
१०. धुके आणि शिल्प — त्र्यं. वि. सरदेशमुख

११. ग्रेसविषयी — अक्षयकुमार काळे

१२. ग्रेस आणि दुर्बोधता — जयंत परांजपे

१३. सार्थ ग्रामगीता — तुकारामदादा गीताचार्य (संपा. सुदामजी सावरकर)

अभ्यासपत्रिका — ३

अ) विशेष वाङ्मयप्रकार : नाटक (स्वांत्र्योत्तर कालखंड)

घटक — १ : अभ्यासग्रंथ

१. कौंतेय — वि.वा. शिरवाडकर

२. इथे ओशाळला मृत्यू — वसंत कानेटकर

घटक — २ १. तुझे आहे तुजपाशी — पु.ल. देशपांडे

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. वाडा चिरेबंदी — महेश एलकुंचवार

घटक — ४ १. वाटा—पळवाटा — दत्ता भगत

संदर्भग्रंथ

१. वसंत कानेटकरांची नाटके : वैविध्य आणि धृवीकरण — रा. भा. पाटणकर

२. कानेटकरांची नाट्यसृष्टी — राजन जयस्वाल

३. एलकुंचवारांची नाट्यसृष्टी — संध्या अमृते

४. महेश एलकुंचवार यांची नाट्यसृष्टी — कमलेश

५. शिरवाडकरांची नाटके — शोभना देशमुख

६. पु.ल. : एक आकलन — मदन कुलकर्णी

७. अमृतसिद्धी : खंड १ व खंड २ — संपा. स.ह. देशपांडे व इतर

८. दत्ता भगतांची नाट्यसृष्टी — प्रकाश त्रिभुवन

अथवा

आ) विशेष वाङ्मयप्रकार: कादंबरी (स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)

घटक — १ : अभ्यासग्रंथ

१. बळी — विभावरी शिरूरकर

२. फकिरा — अण्णाभाऊ साठे

घटक — २ स्वामी — रणजित देसाई

घटक — ३ :अभ्यासग्रंथ

१. झाडाझडती — विश्वास पाटील

घटक — ४ १.गोतावळा — आनंद यादव

२.पोखरण — केशव मेश्राम

संदर्भग्रंथ

१. मराठी कादंबरी : आस्वादयात्रा — संपा. विजया राजाध्यक्ष

२. शोध झाडाझडतीचा — सुवर्णा नाईक

अथवा

इ) लोकसाहित्य : भाग २

घटक — १ :मराठी लोकगीत : स्वरूप, विवेचन आणि प्रकार

कथागीत, ओवी, फेरावरची गाणी, भोंडला, भुलाबाई, नागपंचमी, विधीगीते,शेतकरी गीते, गोंधळी, वासुदेव, पांगूळ, धनगरगीते, पोतराजाची गाणी, शाहिरी कविता, दलित शाहिरी, लावणी, पोवाडा.

घटक — २ मराठी लोककथा : स्वरूप, विवेचन आणि प्रकार

लोककथांची भारतीय परंपरा, बृहत्कथा, पंचतंत्र, हितोपदेश, वेताळपंचविशी, सिंहासनबत्तीशी, शूकबहात्तरी, जातककथा.

घटक — ३ लोकनाट्य : स्वरूप आणि प्रकार

: प्रयोगरूप लोककला, लोकनृत्य विधी, नाट्यविधी.

: भारतीय लोकनाट्याची परंपरा, भरतप्रणीत नाट्यरूपे,

बौद्धकालीन रंगभूमी, जातकातील नाट्यरूपे इ. चा स्थूल परिचय.

घटक — ४ : प्रयोगरूप लोककला आणि त्यांचे बदलते स्वरूप.
: काही लोकनाट्यप्रकार : कळसूत्रीनाट्य, गोंधळ, वाघ्यामुरळी,
दशावतार, लळीत, दंढार, कीर्तन, तमाशा, खडी गंमत, भारुड,
आदिवासी नृत्य व नाट्यरूपे.

संदर्भग्रंथ

१. लोकरंगभूमी — प्रभाकर मांडे
 २. लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे — शरद व्यवहारे
 ३. मराठी लोककथा — मधुकर वाकोडे
 ४. लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे — मधुकर वाकोडे
 ५. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक — रा.चिं. ढेरे
 ६. लोकनाट्याची परंपरा — वि. कृ. जोशी
 ७. स्त्रियांचे खेळ आणि गाणी — सरोजिनी बाबर
 ८. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती — सरोजिनी बाबर
 ९. लोकसाहित्य : भाषा आणि संस्कृती — संपादक सरोजिनी बाबर
 १०. लोकसाहित्य : बदलते संदर्भ बदलती रूपे — गंगाधर मोरजे
 ११. लोकनागर रंगभूमी — तारा भवाळकर
 १२. लोकसाहित्यातील स्त्रीप्रतिमा — तारा भवाळकर
 १३. मराठीचे लोकनाट्य : तमाशा, कला आणि साहित्य — नामदेव व्हटकर
 १४. झाडीपट्टीची लोकरंगभूमी — हरिश्चंद्र बोरकर
 १५. खडी गंमत : विदर्भाचे लोकलेणे — हरिश्चंद्र बोरकर
 १६. दंढारीची लोकसंपदा — हरिश्चंद्र बोरकर
-

अथवा

ई) नवे वाङ्मयप्रवाह (ग्रामीण व आदिवासी)

- घटक — १ : ग्रामीण वाङ्मयप्रवाह : स्वरूप, उगम आणि विकास
ग्रामीण साहित्याची सामाजिक, सांस्कृतिक व राजकीय पार्श्वभूमी
ग्रामीण वाङ्मय प्रवाहाची प्रमुख वैशिष्ट्ये
- घटक — २ आदिवासी साहित्यप्रवाह : स्वरूप, उगम आणि आणि विकास
आदिवासी साहित्याची सामाजिक, सांस्कृतिक व राजकीय पार्श्वभूमी
आदिवासी साहित्यप्रवाहाची वैशिष्ट्ये.
- घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ
१. धग (कादंबरी) — उद्धव शेळके
२. निवडक शंकर पाटील (कथा) — संपादक — वा.ल. कुलकर्णी
- घटक — ४ १. जित्राब (ग्रामीण कविता) — संपादक — भैरवकुमार
२. गोंडवन पेटले आहे. (कविता) — विनायक तुमराम

संदर्भ ग्रंथ

१. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या — आनंद यादव
२. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध — नागनाथ कोत्तापल्ले
३. ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन — द. ता. भोसले
४. ग्रामीण कथा — वासुदेव मुलाटे
५. मराठी प्रादेशिक कादंबरी : तंत्र आणि स्वरूप— मदन कुलकर्णी

६. साहित्य : ग्रामीण आणि दलित — (संपा.) ईश्वर नंदपुरे, हरिचंद्र निघोटे, राजेंद्र वाटाणे,
रमा लांबट
७. ग्रामीण वाङ्मयाचा इतिहास — चंद्रकुमार नलगे
८. आदिवासी साहित्य : स्वरूप आणि समीक्षा — विनायक तुमराम
९. नवकथाकार शंकर पाटील यांच्या साहित्याचा चिकित्सक अभ्यास — नागनाथ कोतापल्ले
१०. मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास — कैलास सार्वेकर

अभ्यासपत्रिका — ४

साहित्यशास्त्र — भाग २

घटक — १ : पाश्चात्य साहित्यशास्त्र :

अनुकृतीचा सिद्धांत, प्लेटो व अॅरिस्टॉटल यांची मते, कॅथार्सिस,

घटक — २ इलियटचा काव्यविचार.

घटक — ३ : अर्वाचीन मराठी साहित्यसिद्धांत :

मर्ढेकरांचा सौंदर्यविचार आणि लयतत्त्व, वाङ्मयीन महात्मता,
मुक्तिबोधांचा मानुषतेचा सिद्धांत, द.ग. गोडसे यांचा पोतविचार,

घटक — ४ भालचंद्र नेमाडे यांचा देशीयतेचा सिद्धांत, रा.भा. पाटणकरांचा
द्विधृवात्मकतेचा सिद्धांत.

संदर्भग्रंथ

१. अॅरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र (अनुवाद) —	गो.वि. करंदीकर
२. साहित्य—सिद्धांत (अनुवाद) —	स.गं. मालशे
३. सौंदर्य आणि साहित्य —	बा.सी. मर्ढेकर
४. सृष्टी, सौंदर्य आणि साहित्यमूल्य —	शरच्चंद्र मुक्तिबोध
५. पोत —	द.ग. गोडसे
६. सौंदर्यमीमांसा —	रा.भा. पाटणकर
७. टीकाविवेक —	श्री के. क्षीरसागर

८. मराठी टीका	—	संपा. वसंत दावतर
९. सौंदर्यविचार	—	संपा. मुंबई मराठी साहित्य संघ
१०. आधुनिक मराठी साहित्यसमीक्षा व रससिद्धान्त	—	लक्ष्मणशास्त्री जोशी
११. फ्लेटोचे साहित्यशास्त्र	—	अ.ना. देशपांडे
१२. मर्ढेकरांची सौंदर्यमीमांसा	—	प्रभाकर पाध्ये
१३. मर्ढेकरांचे सौंदर्यशास्त्र: पुनःस्थापना	—	द.भि. कुळकर्णी
१४. नवे साहित्यशास्त्र	—	यशवंत मनोहर

सत्र — तीन

अभ्यासपत्रिका — १

प्राचीन — मध्ययुगीन मराठी कविता : भाग १

घटक — १ : प्राचीन मराठी साहित्य : स्वरूप, उगम आणि विकास

राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

धर्म आणि संप्रदाय यांच्याशी असणारा साहित्याचा अनुबंध

संतकाव्यप्रवाह : स्थूल आढावा

घटक — २ प्राचीन मराठी काव्याच्या अभिव्यक्तीचे प्रकार : अभंग व ओवी

प्राचीन मराठीतील खंडकाव्ये व आख्यानकाव्ये : स्थूल परिचय .

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. ज्ञानेश्वरी : अध्याय नववा ('ज्ञानेश्वरी'ची म. शासन प्रकाशित

राजवाडे प्रत)

२. महदंबेचे धवळे : संपादक — सुहासिनी इर्लेकर
- घटक — ४ १. महाद्वाराच्या पायरीशी — संपादक हेमंत इनामदार व ल.रा. नसिराबादकर
२. एकनाथांची भारूडे (खंड—१) — संपा. नानासाहेब बडवे

संदर्भग्रंथ

१. महाराष्ट्र सारस्वत (खंड १ खंड २) — वि.ल.भावे, शं.गो.तुळपुळे
२. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : भाग १ ते ७— अ.ना.देशपांडे
३. प्राचीन वाङ्मयकोश : प्राचीन खंड — स्नातकोत्तर मराठी विभाग, नागपूर विद्यापीठ
४. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय — पं.रा.मोकाशी
५. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप — ह.श्री.शेणोलीकर
६. ज्ञानदेव आणि ज्ञानदेवी — संपा.रा.चिं.ढेरे
७. मराठी कविता : जुनी आणि नवी — वा.ल.कुळकर्णी
८. संत कवयित्री — इंदुमती शेवडे
९. ओवी ते लावणी — श्री.रं.कुलकर्णी
१०. संत, पंत व तंत — श्री म. माटे
११. प्राचीन मराठी कविपंचक — द.सी.पंगू
१२. एकनाथदर्शन — संपा. हे.वि. इनामदार
१३. मध्ययुगीन मराठी साहित्य : एक पुनर्विचार — श्री.रं.कुलकर्णी
१४. प्राचीन मराठीची नवधारा — रा.चिं.ढेरे
१५. मराठी आख्यान कविता — गं.ब.ग्रामोपाध्ये
१६. महाकाव्य : स्वरूप आणि समीक्षा — द.भि.कुळकर्णी
१७. मराठी साहित्याचे आदिबंध — उषा देशमुख
१८. पाच भक्तिसंप्रदाय — र.रा.गोसावी
१९. भागवतोत्तम संत एकनाथ — शं.दा.पेंडसे
२०. एकनाथांची भारूडे — संपा. मदन कुलकर्णी
२१. महदंबेचे धवळे — संपा. मदन कुलकर्णी

अभ्यासपत्रिका — २

अ) विशेष ग्रंथकार : संत ज्ञानेश्वर

घटक — १ : विशिष्ट ग्रंथकाराचा अभ्यास : एक वाङ्मयीन संकल्पना

संत ज्ञानेश्वर : चरित्र आणि व्यक्तिमत्त्व

घटक — २ ज्ञानेश्वरकालीन सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, धार्मिक

परिस्थितीचा स्थूल आढावा.

संत ज्ञानेश्वरांचे वाङ्मयविश्व : स्थूल परिचय

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. ज्ञानेश्वरी : अध्याय पहिला (शासकीय राजवाडे प्रत)

घटक — ४ १.चांगदेव पासष्टी

२.अमृतानुभव (प्रकरण १ व २)

संदर्भग्रंथ

१. ज्ञानदेव आणि नामदेव	—	शं.दा.पेंडसे
२. ज्ञानदेव आणि ज्ञानदेवी	—	संपा. रा.चिं.ढेरे
३. मराठी कविता : जुनी आणि नवी	—	वा.ल.कुळकर्णी
४. ज्ञानेश्वरांचे तत्त्वज्ञान	—	शं.दा.पेंडसे
५. ज्ञानेश्वर चरित्र आणि संशोधन	—	रा.ग.हर्षे
६. श्रीज्ञानदेवदर्शन	—	संपा. ब.स.येरकुंटवार
७. ज्ञानेश्वरी—प्रबोध	—	संपा. शंकर अभ्यंकर
८. ज्ञानेश्वरी : स्वरूप, तत्त्वज्ञान आणि काव्य	—	म.वा.धोंड

९. श्रीज्ञानेश्वरदर्शन — भाग १ व भाग २	—	संपा. न.बा.देशमुख
१०. ज्ञानदेवांचे व्यक्तिमत्त्व	—	सुशीला पाटील
११. ज्ञानेश्वरीतील शिकवण	—	श्री.मा.कुळकर्णी
१२. ज्ञानेश्वरांचे श्रोतृसंवाद	—	द.भि.कुळकर्णी
१३. ज्ञानेश्वरांची जीवननिष्ठा	—	गं.बा.सरदार
१४. आठव ज्ञानदेवांचा, ज्ञानदेवीचा	—	यू.म.पठाण

अथवा

आ) तौलनिक साहित्याभ्यास

- घटक — १ :** तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दिशा, प्रभावाची संकल्पना : सैद्धांतिक भूमिका व प्रयोजन, प्रभावाची कारणमीमांसा : संपर्क, राजकीय स्थित्यंतरे, सांस्कृतिक अंतःप्रवाह, नवे शोध आणि तत्त्वज्ञान. प्रभावांचे स्वरूप : अनुकरणमूलक, बंडखोरी, युगधर्म व युगशैली,
- घटक — २** वाङ्मयीन विषयांचा व आशयसूत्रांचा प्रभाव, चरित्रनायक, पात्रे, मिथक यांचा प्रभाव.
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयावरील प्रभाव : स्थूल परिचय
ब्रिटीशकालीन मराठी साहित्यावरील प्रभाव : स्थूल परिचय
पाश्चिमात्य विचारवंतांचा प्रभाव : स्थूल परिचय
वाङ्मयीन प्रभाव : शेक्सपीअर, इब्सेन इ.नाटककारांचा प्रभाव.
- घटक — ३ :** तौलनिक साहित्य समीक्षा : तत्त्व आणि उपयोजन,
विश्वसाहित्य आणि राष्ट्रीय साहित्य : संकल्पना व स्वरूप,
- घटक — ४** भारतीय साहित्य : संकल्पना व स्वरूप, भारतीय साहित्याच्या संदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यास.

संदर्भग्रंथ

अ: वैचारिक ग्रंथ

१०.तौलनिक साहित्याभ्यास : तत्त्वे आणि दिशा — संपा. चंद्रशेखर जहागीरदार

- ११.तौलनिक साहित्याभ्यास — वसंत बापट
 १२.तौलनिक साहित्य : नवे सिद्धांत आणि उपयोजन — आनंद पाटील
 १३.साहित्य : रंग आणि अतरंग — निशिकांत मिरजकर
 १४.तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय — संपा. र.बा.मंचरकर
 १५.प्राचीन — अर्वाचीन साहित्यानुबंध — संपा.रा.गो.नाईकवाडे,कृष्णा साकुळकर व इतर
 १६.भारतीय साहित्याची संकल्पना — संपा. द.दि.पुंडे व पद्मजा घोरपडे

ब: ललित ग्रंथ

१. पर्व — एस.एल.भैरप्पा (अनुवाद — उमा कुलकर्णी)
 २. संस्कार — यू.आर.अनंतमूर्ती (अनुवाद — रं.शा.लोकापूर, वि.ग.कानिटकर)
 ३. सूड — बाबुराव बागूल
 ४. हयवदन — गिरीश कर्नाड (अनुवाद — चिं.त्र्यं.खानोलकर)
 ५. महानिर्वाण — सतीश आळेकर
-

अभ्यासपत्रिका — ३

भाषाविज्ञान — भाग १

घटक १ : भाषेचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि कार्य

भाषेच्या व्याख्या, भाषेचे स्वरूप, मानवी व मानवेतर भाषिक संप्रेषण, भाषिक व भाषेतर संप्रेषण, भाषेबद्दलचे दृष्टिकोण, भाषेची वैशिष्ट्ये व कार्य.

घटक २ स्वनिमविन्यास : स्वन स्वनिम स्वनांतर, ध्वनिनिर्मितीचे

प्रकार, मराठीचा स्वनिम विचार. **पदिमविन्यास:**पद—पदिम—पदान्तर,

पदिमविन्यासातील प्रक्रिया, **वाक्यविन्यास :** वाक्यविश्लेषण :

रूपबंध आणि वाक्य परस्परसंबंध, प्रथमोपस्थित संघटक पद्धती.

अर्थविन्यास :अर्थस्वरूप, अर्थक्षेत्र आणि घटकविश्लेषण, अर्थप्रकार.

घटक ३ : भाशाभ्यासाच्या पद्धती

ऐतिहासिक व तौलनिक भाशाभ्यास पद्धती, वर्णनात्मक भाशाभ्यासपद्धती.

घटक ४ भाशाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे, शैलीविज्ञान (ध्वनी, शब्द, वाक्य व अर्थ या पातळ्यांवर), कोशविज्ञान, भाषांतरमीमांसा, मनोविज्ञान, मानववंशविज्ञान, उपयोजित भाषाविज्ञान.

संदर्भग्रंथ

१. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन — मिलिंद मालशे
२. भाषा : इतिहास व भूगोल — ना.गो. कालेलकर
३. भाषा आणि भाषाशास्त्रे — श्री. न. गजेंद्रगडकर
४. भाषाविज्ञान परिचय — स.गं. मालशे, द.दि. पुंडे, अंजली सोमण
५. आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक) — कल्याण काळे, अंजली सोमण
६. भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक — संपादक: मालशे, इनामदार, सोमण
७. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास — कृ. पां. कुळकर्णी
८. अभिनव भाषाविज्ञान — गं.ना. जोगळेकर
९. सुलभ भाषाविज्ञान — द.दि. पुंडे
१०. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान — महेंद्र कदम
११. भाषास्वरूप सामर्थ्य व सौंदर्य — वामन केशव लेले
१२. भाषाविवेक — मंगेश विठ्ठल राजाध्यक्ष
१३. संज्ञापनविद्या आणि ललित कला — रमेश वरखेडे
१४. भयंकर सुंदर मराठी भाषा — द.दि. पुंडे
१५. वैखरी : भाषाव्यवहार — अशोक केळकर

अभ्यासपत्रिका — ४

अ) प्राचीन व मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहास

(आरंभापासून ते इ.स. १८०० पर्यंत)

- घटक — १ : : वाङ्मयेतिहास : संकल्पना, स्वरूप आणि विविध पद्धती, प्राचीन—मध्ययुगीन मराठी साहित्य : प्रमुख प्रेरणा व स्वरूप,
- घटक — २ प्राचीन—मध्ययुगीन वाङ्मयीन, सांस्कृतिक, सामाजिक, राजकीय, धार्मिक पार्श्वभूमी, तिचा वाङ्मयावरील परिणाम.
- घटक — ३ प्राचीन — मध्ययुगीन वाङ्मयातील विविध प्रवाह : संतसाहित्य,

घटक — ४

महानुभाव साहित्य, पंडिती साहित्य, बखर वाङ्मय, षाहिरी वाङ्मय, धर्म, पंथ—संप्रदाय आणि वाङ्मय यांचे परस्परसंबंध, हिंदू, जैन, बौद्ध, मुस्लिम, नाथ, वारकरी, महानुभाव, दत्त, समर्थ, वीरशैव, सूफी इत्यादी पंथ—संप्रदाय, प्राचीन — मध्ययुगीन साहित्य—संस्कृतीची प्रसारमाध्यमे : भजन, कीर्तन, प्रवचन, दंढार, लळीत, पुराण, लोककला.

संदर्भग्रंथ

१. महाराष्ट्र सारस्वत (खंड १ व खंड २) — वि.ल.भावे,शं.गो.तुळपुळे
२. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : भाग १ ते ७ — अ.ना.देशपांडे
३. प्राचीन वाङ्मयकोश: प्राचीन खंड,स्नातकोत्तर मराठी विभाग,नागपूर विद्यापीठ,नागपूर
४. महाराष्ट्रातील पाच संप्रदाय — पं.रा.मोकाशी
५. महानुभाव संशोधन — वि.भि.कोलते
६. नाथसंप्रदाय — म.रा.जोशी
७. महानुभाव पंथ आणि त्याचे वाङ्मय — शं.गो.तुळपुळे
८. मराठी भाषेचे मूळ — विश्वनाथ खैरे
९. प्राचीन मराठी गद्य: प्रेरणा आणि परंपरा — श्री.रं.कुळकर्णी
१०. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप — ह.श्री.शेणोलीकर
११. यादवकालीन महाराष्ट्र — मु.ग.पानसे
१२. संतावाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती — गं.बा.सरदार
१३. मराठी साहित्याचे आदिबंध — उषा मा.देशमुख
१४. वारकरी संप्रदाय : उदय व विकास — भा.पं.बहिरट, अ.ज्ञा.भालेराव
१५. पाच भक्तिसंप्रदाय — र.रा.गोसावी
१६. युगप्रवर्तक संत : तुकाराम—रामदास — संपा. शरयू तायवाडे, राजेंद्र वाटाणे, कोमल ठाकरे
१७. महाराष्ट्र संस्कृतीची जडणघडण — ह. श्री. शेणोलीकर, देशपांडे
१८. संत कवयित्री — इंदुमती शेवडे
१९. प्राचीन मराठी जैन साहित्य — सुभाषचंद्र अक्कोडे
२०. मराठी वीरशैव साहित्य — सुधाकर मोगलेवार
२१. नागेश संप्रदाय — यू. म.पठाण
२२. मुसलमानांची जुनी मराठी कविता — अ.का.प्रियोळकर
२३. मुसलमान मराठी संतकवी — रा.चिं.ढेरे
२४. मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगमावलोकन — रा.श्री.जोग

२५. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना	—	संपा.द.दि.पुंडे
२६. मराठी संशोधन मंडळातील सूक्ष्मपटांची सूची	—	वि.बा.प्रभुदेसाई
२७. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : खंड १ ते ३	—	महाराष्ट्र साहित्य परिषद
२८. संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य : काही अनुबंध—	—	रा.चिं.ढेरे
२९. सातीग्रंथ : स्वरूप आणि समीक्षा	—	कृ.पं.देशपांडे
३०. पंडित कवी	—	के.ना.वाटवे
३१. बखर वाङ्मय: उद्गम आणि विकास	—	बापूजी संकपाळ
३२. संत, पंत व तंत	—	श्री म.माटे
३३. प्राचीन मराठी कविपंचक	—	द.सी.पंगू
३४. मराठी बखर गद्य	—	संपा.गं.ब.ग्रामोपाध्ये
३५. मन्हाटी लावणी	—	म.वा.धोंड
३६. खिस्ती मराठी वाङ्मय	—	गंगाधर मोरजे

अथवा

आ) संशोधनशास्त्र

घटक — १ : संशोधनाची संकल्पना, संशोधनाच्या प्रेरणा व प्रयोजन, वैज्ञानिक संशोधन, सामाजिक संशोधन, वाङ्मयीन संशोधन,

घटक — २ विविध संशोधन क्षेत्रातील परस्परसंबंध, संशोधनप्रक्रियेतील विविध टप्पे, संशोधनाची

उद्दिष्टे, गृहितक, संशोधन सामग्री व साधने, संशोधनपद्धती.

घटक — ३ : भाषिक आणि वाङ्मयीन संशोधनाची व्याप्ती,

घटक — ४ वाङ्मयीन संशोधनाची विविध अभ्यासक्षेत्रे, साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन, लेखकनिष्ठ संशोधन, कालखंडनिष्ठ संशोधन.

संदर्भग्रंथ

१. शोधविज्ञानकोश	—	दु.का.संत
२. वाङ्मयीन संज्ञा—संकल्पना कोश	—	संपा.वसंत आबाजी डहाके व इतर
३. सामाजिक संशोधन पद्धती	—	पु.ल.भांडारकर
४. मराठी साहित्य संशोधन: स्वरूप आणि दिशा	—	श.रा.राणे

५. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती	—	स.गं.मालशे
६. प्रबंध कसा लिहावा?	—	जयंत वेलणकर
७. सामाजिक शास्त्रांची संशोधन प्रणाली	—	विजय जरारे
८. संशोधन पद्धती : प्रक्रिया व अंतरंग	—	दु.का.संत
९. वाङ्मयीन विद्वत्ता	—	दु.का.संत
१०. भाषा व साहित्य संशोधन खंड १, खंड २ व खंड ३	—	संपा. वसंत जोशी, गं.ना.जोगळेकर, म.ना.अदवंत
११. मराठी संशोधनविद्या	—	उषा देशमुख
१२. साहित्यशोधणी	—	उषा देशमुख
१३. संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती	—	संपा. सु.रा.चुनेकर आणि इतर
१४. मराठी प्रबंध सूची	—	व.वि.कुलकर्णी
१५. संशोधन: सिद्धांत आणि पद्धती	—	सदा कऱ्हाडे

सत्र — चार

अभ्यासपत्रिका — १

प्राचीन—मध्ययुगीन मराठी कविता : भाग २

- घटक — १ : मध्ययुगीन मराठी साहित्याची राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक, पार्श्वभूमी. पंडिती काव्य व शाहिरी काव्य यांचा स्थूल परिचय,
- घटक — २ भारुड, लावणी, पोवाडा इ. प्रकारांचा स्थूल परिचय, मध्ययुगीन मराठी काव्य : प्रमुख वैशिष्ट्ये.

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. तुकारामदर्शन — संपादक गं. बा. सरदार
२. दमयंती स्वयंवर : रघुनाथ पंडित — संपादक अ. का. प्रियोळकर

- घटक — ४ १. श्लोककेकावली : मोरोपंत — संपादक श्री. ना. बनहट्टी.
२. पैजण — संपादक म.ना. अदवंत

संदर्भग्रंथ

१. मराठी कविता : जुनी आणि नवी	—	वा.ल.कुळकर्णी
२. ओवी ते लावणी	—	श्री.रं.कुलकर्णी
३. संत, पंत व तंत	—	श्री.म.माटे
४. प्राचीन मराठी कविपंचक	—	द.सी.पंगू
५. मन्हाटी लावणी	—	म.वा.धोंड
६. मराठी शाहीर	—	श्री.म.वर्दे
७. मध्ययुगीन मराठी साहित्य: एक पुनर्विचार—	—	श्री. रं.कुलकर्णी
८. प्राचीन मराठीच्या नवधारा	—	रा.चिं.ढेरे
९. पंडित कवी	—	के.ना.वाटवे
१०. आनंदाचा डोह	—	रा.ग. जाधव
११. साक्षात्कारी संत तुकाराम	—	शं.दा.पेंडसे
१२. तुकाराम	—	भालचंद्र नेमाडे
१३. श्री तुकारामबाबांच्या अभंगाची गाथा	—	संपा. पु.म. लाड

अभ्यासपत्रिका — २

अ) विशेष ग्रंथकार : भालचंद्र नेमाडे

घटक — १ : भालचंद्र नेमाडे : चरित्र आणि व्यक्तिमत्त्व, नेमाडयांच्या

साहित्याची सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय पार्श्वभूमी,

घटक — २ नेमाडे यांचा देशीवाद — नेमाडे यांचे साहित्यविश्व : एक आढावा

घटक — ३ : अभ्यासग्रंथ

१. कोसला (कादंबरी)

घटक — ४ १. देखणी (कवितासंग्रह)

२. टीकास्वयंवर (समीक्षा)

संदर्भग्रंथ

१. कोसलाबद्दल	—	संपा. बाबा भांड
---------------	---	-----------------

२. नेमाडे यांचे कादंबरीचतुष्टय	—	संपा. राजन गवस
३. भालचंद्र नेमाडे यांची कादंबरी:एक चिकित्सा	—	किशोर सानप
४. भालचंद्र नेमाडे यांची समीक्षा:एक चिकित्सा	—	किशोर सानप
५. भालचंद्र नेमाडे यांची कविता:एक चिकित्सा	—	किशोर सानप
६. देखणीसंबंधी	—	संपा.नीळकंठ कदम
७. नेमाडे यांचे साहित्य: एक अन्वयार्थ	—	केशव सद्दे
८. देशीवाद	—	अशोक बाबर
९. देशीयता ते जागतिकीकरण	—	मदन कुलकर्णी
१०. निवडक मुलाखती	—	भालचंद्र नेमाडे
११. सोळा भाषणे	—	भालचंद्र नेमाडे
१२. साहित्य, संस्कृती आणि जागतिकीकरण	—	भालचंद्र नेमाडे
१३. जागतिकीकरण आणि देशीवाद	—	रंगनाथ पठारे
१४. आणिक टीकास्वयंवर	—	संपा. सुषमा करोगल व इतर

आ) भाषांतरमीमांसा

घटक — १ : भाषांतर : संकल्पना व स्वरूप भाषांतराचे प्रकार : अनुवाद, रूपांतर व भाषांतर

घटक — २ अनुवाद : शास्त्र आणि कला, भाषांतरकार्यातील समस्या

घटक — ३ : ललित साहित्यकृतीचे भाषांतर, मराठीतील भाषांतरित साहित्याचा आढावा

भाषांतर आणि तौलनिक साहित्याभ्यास : परस्परसंबंध

घटक — ४ परकीय भाषांमधील साहित्यकृतींची मराठी भाषांतरे, भारतीय भाषांमधील

साहित्यकृतींची मराठी भाषांतरे

संदर्भग्रंथ

अ) सैद्धांतिक ग्रंथ

१. भाषांतरमीमांसा	—	कल्याण काळे व अंजली सोमण
२. भाषांतर	—	सदा कन्हाडे

३. भाषांतर व भाषा — विलास सारंग
 ४. भाषांतरविद्या : स्वरूप आणि समस्या — संपा. रमेश वरखेडे
 ५. अनुवाद : स्वरूप आणि विवेचन — य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक
 ६. भाषांतर : शास्त्र की कला — म.वि. फाटक व रजनी ठकार

ब) ललित ग्रंथ

१. अर्धमुर्धी कहाणी — इंदिरा गोस्वामी (अनुवाद अर्चना मिरजकर)
 २. रसिदी टिकट — अमृता प्रीतम (अनुवाद मुरलीधर शहा)
 ३. नाच ग घुमा — माधवी देसाई

अभ्यासपत्रिका — ३

भाषाविज्ञान भाग — २

घटक १ : समाजभाषाविज्ञान

समाज—संस्कृती — भाषा सहसंबंध, समाजभाषाविज्ञानातील विविध संकल्पना :
 भाषिक भांडार, लघुक्षेत्रे, भाषिक प्रभावक्षेत्र, भाषिक संपर्क, भाषाव्यवहार,

घटक २ द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता, भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी,

भाषाप्रदूषण, लिंगभेदाची भाषा व इतर भाषिक भेद

घटक ३ : मराठीचा उगमकाळ आणि तिची जनक भाषा

मराठीचा उगमकाळ निश्चितीची साधने : ग्रंथ, लेख व इतर मतमतांतरे,

अंतर्वर्तुळ — बहिर्वर्तुळ सिद्धांत, मराठीच्या पूर्वभाषांचे ऋण,

जनकभाषेविषयी मते

घटक ४ प्रमाण मराठी आणि तिच्या बोली

प्रमाणभाषा व बोली साम्यभेद, बोलीअभ्यासाचे महत्त्व,

प्रमाण मराठी व मराठीचा भाषिक प्रदेश,

मराठीच्या बोली — वऱ्हाडी, अहिराणी, कोकणी, नागपुरी, झाडी

संदर्भग्रंथ

१. समाजभाषाविज्ञान — रमेश वरखेडे
 २. समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना — र.ना. वरखेडे
 ३. सामाजिक भाषाविज्ञान — संपा. प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले
 ४. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार — अशोक केळकर
 ५. भाषाविज्ञान परिचय — स.गं. मालशे, द.दि. पुंडे, अंजली सोमण
 ६. मराठी प्रमाणभाषेचे स्वरूप — सुहासिनी लद्दू
 ७. मराठी भाषिक अभ्यास : ऐतिहासिक आणि वर्णनात्मक — मु.श्री कानडे
 ८. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा — अनिल गवळी
 ९. वैबपवसपदहनपेजपबे रू ।द पदजतवकनबजपवद . चमजवत ज्तनकहपसस
 १०. वैबपवसपदहनपेजपबे . तण ण भ्मकेवद
 ११. भाषा आणि संस्कृती — ना.गो. कालेलकर
 १२. झाडीबोली — हश्चिंद्र बोरकर
 १३. नागपुरी बोली — वसंत कृ. वऱ्हाडपांडे
 १४. वृद्धी :भाषा आणि भाषाभ्यासाचे विकसन — दिनेश माहुलकर
 १५. सामाजिक भाषाविज्ञान — रमेश धोंगडे
 १६. साहित्याची भाषा — भालचंद्र नेमाडे
 १७. सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास (संपा.) : जयश्री पाटणकर
-

अभ्यासपत्रिका — ४

अ) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयेतिहास

(इ.स.१८०० ते २०००)

- घटक — १ : अर्वाचीन व आधुनिक या संकल्पनांचा विचार, मराठी वाङ्मयाचा अखिल इंग्रजी कालखंड (१८१८ ते १८८५) : वाङ्मयीन स्थितिगती, अनुवादित वाङ्मयाचा कालखंड, या कालखंडातील राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक परिस्थिती व तिचा वाङ्मयविश्वाशी असणारा संबंध, या कालखंडातील प्रबोधनप्रक्रिया,
- घटक — २ : अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा आरंभकाळ (१८८५ ते १९२०): या कालखंडातील राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक प्रबोधनाचे स्वरूप व त्याचा वाङ्मयावरील परिणाम, या कालखंडातील निबंध, कविता, कथा, कादंबरी, नाटक या वाङ्मयप्रकारांचा इतिहास, अर्वाचीन वाङ्मयाचा उत्तरार्ध (१९२० ते १९४५) : या कालखंडातील निबंध, कविता, कथा, कादंबरी, नाटक या वाङ्मयप्रकारांचा इतिहास.
- घटक — ३ : महायुद्धोत्तर मराठी साहित्य (१९४५ ते २०००) : महायुद्धोत्तर सामाजिक — राजकीय परिस्थिती आणि मराठी साहित्याचा अनुबंध, नवकथा, नवनाट्य व नवकादंबरीची निर्मिती व विकास,
- घटक — ४ : या कालखंडातील वाङ्मयप्रकारांचा स्थूल इतिहास, दलित आणि ग्रामीण साहित्याचा इतिहास, अर्वाचीन कालखंडातील काही साहित्यप्रवाह :

राष्ट्रवादी, गांधीवादी, मार्क्सवादी, आंबेडकरवादी, स्त्रीवादी
सहित्यप्रवाह आणि त्यांचा स्थूल आढावा, जनवादी, आदिवासी,
देशीवादी साहित्याचा स्थूल आढावा.

संदर्भग्रंथ

१. अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका — गं.बा. सरदार
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १, २ — अ.ना. देशपांडे
३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४, ५ व ६ — महाराष्ट्र साहित्य परिषद.
४. प्रदक्षिणा खंड १ व २ — कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
५. मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप — संपा. गो.मा. पवार, म.द. हातकणंगलेकर
६. मराठी कथा : उद्गम आणि विकास — इंदुमती शेवडे
७. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास — प्र.न. जोशी
८. मराठी कादंबरी : पहिले शतक — कुसुमावती देशपांडे
९. मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन — निशिकांत ठकार
१०. अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन — अक्षयकुमार काळे
११. मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य — वि.स. जोग
१२. मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास — रा.के. लेले
१३. मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास — संपा. गं.ना.जोगळेकर
१४. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता — संपा. सुषमा करोगल
१५. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना — संपा. द.दि. पुंडे
१६. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयसेवक : भाग १ ते ७ — संपा. गं.दे. खानोलकर
१७. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी — सदा कन्हाडे
१८. मराठी भाषा आणि साहित्य — वि.भा. देशपांडे, स्नेहल तावरे
१९. मराठी प्रादेशिक कादंबरी : तंत्र आणि स्वरूप — मदन कुलकर्णी
२०. आंबेडकरवादी साहित्य — रा.ग. जाधव
२१. दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह — भालचंद्र फडके
२२. दलित साहित्य : सिद्धांत आणि स्वरूप — यशवंत मनोहर
२३. आजचे मराठी साहित्य — संपा. आशा सावदेकर आणि इतर
२४. मराठी टीका — संपा. वसंत दावतर
२५. नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह — संपा. गो.म. कुलकर्णी

२६. मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती — वसंत आबाजी डहाके
२७. समीक्षेतील नव्या संकल्पना — संपा. मनोहर जाधव
२८. समकालीन मराठी साहित्य : प्रवृत्ती आणि प्रवाह — संपा. मदन धनकर, मृणालिनी पाटील, ज्योती लांजेवार
-

अथवा

आ) साहित्यसमीक्षा

- घटक — १ : समीक्षेची संकल्पना, साहित्य — समीक्षेची उद्दिष्टे, संशोधन व समीक्षा : परस्परसंबंध, समीक्षेतील आस्वाद, आकलन व मूल्यमापन यांचे स्थान
- घटक — २ आदर्श समीक्षेचे गुणधर्म, मराठी समीक्षेची वाटचाल, समीक्षेच्या विविध पद्धती, आधुनिक समीक्षा — सिद्धांत
- घटक — ३ : कलावादी समीक्षापद्धती, जीवनवादी समीक्षापद्धती, समीक्षा : सैद्धांतिक आणि उपयोजित, आस्वादक समीक्षा, रूपवादी समीक्षा,
- घटक — ४ चरित्रात्मक समीक्षा, मानसशास्त्रीय समीक्षा, आदिबंधात्मक समीक्षा, ऐतिहासिक समीक्षा, समाजशास्त्रीय समीक्षा

संदर्भग्रंथ

१. आधुनिक समीक्षा सिद्धांत — मिलिंद मालशे, अशोक जोशी
२. समीक्षेची नवी रूपे — गंगाधर पाटील
३. विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा — संपा. विलास खोले
४. शैलीवैज्ञानिक समीक्षा — रमेश धोंगडे
५. रसास्वाद : वाङ्मय आणि कला — माधव आचवल
६. रसग्रहण : कला आणि स्वरूप — गो.म. कुळकर्णी

७. नवसमीक्षा : काही विचार प्रवाह	—	संपा. गो.म. कुळकर्णी
८. वाङ्मयीन रसास्वाद	—	भीमराव कुळकर्णी
९. साहित्याचे तत्त्वज्ञान	—	वि.ना. ढवळे
१०.संहितासमीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा	—	वसंत दावतर
११. मराठी टीका	—	संपा. वसंत दावतर
१२. आत्मलक्षी समीक्षा	—	रमेश धोंगडे
१३. टीकाविवेक	—	श्री. के. क्षीरसागर
१४. साठोत्तरी मराठी समीक्षा	—	केशव सट्रे
